

Pyhien juhlat. Pyhittäjämarttyyri

Aamupalveluksen evankeliumi (kreikkalainen perinne)

Luuk. 12: 8 – 12

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Minä sanon teille: Joka tunnustautuu minun omakseni ihmisten edessä, sen on Ihmisen Poika tunnustava omakseen Jumalan enkelien edessä. Mutta joka ihmisten edessä kieltää minut, se tullaan kieltämään Jumalan enkelien edessä. Ja jokaiselle joka sanoo jotakin Ihmisen Poikaa vastaan, annetaan anteeksi, mutta sille, joka herjaa Pyhää Henkeä, ei anteeksi anneta. ”Kun teitä kuljetetaan synagogiin ja viranomaisten ja esivallan eteen, älkää olko huolissanne siitä, mitä puhutte ja miten puolustatte itseänne. Kun se hetki tulee, Pyhä Henki neuvo, mitä teidän on sanottava.”

Meidän on pelottomasti tunnustauduttava Kristuksen omaksi. Me emme saa kieltää Häntä. Jos me kiellämme Kristuksen, me samalla kiellämme itseltämme pelastuksen. Mutta tässä ei kehoteta etsimään kuolemaa. Mahdollisten vainojen aikana voi paeta, piiloutua. Mutta kysyttäessä usko Kristukseen on tunnustettava.

Palkintona opetuslapsena olosta on se, että tuomiolla Jeesukselle uskolliset on Ihmisen Poika tunnustava. Jae kymmenen kuuluu lukea yhdessä jakeiden yksitoista ja kaksitoista kanssa. Jakeessa kymmenen todetaan, että Ihmisen Poikaa vastaan sanottu annetaan anteeksi, mutta Pyhää Henkeä herjannut ei saa anteeksi. Kirkon käsityksen mukaan Ihmisen Poikaa vastaan tarkoitettu synti oli Jeesuksen aikalaisten hyvin kriittistä arvostelua siitä, että Hän söi ja joi syntisten kanssa. Se on myös sitä, että ennen kääntymystään uskoon ihminen pitää Jeesusta tavallisena ihmisenä.

Mikä tämä Pyhän Hengen herjaus on? Jakeessa yksitoista puhutaan synagogan ja esivallan eteen viemisestä. Jae kaksitoista kertoo, että Pyhä Henki neuvo, mitä pitää sanoa. Synti Pyhää Henkeä vastaan on itsepäinen kieltäytyminen vastaanottaa kristillinen sanoma, mitä Pyhälle Hengelle kihlattu Kirkko julistaa kaikille (vrt. Luuk. 8: 10; 11: 14 – 26; vrt. myös Matt. 12: 31 – 32). Mutta jos ihminen kääntyy, tunnustaa syntinsä Pyhää Henkeä vastaan, niin sekin annetaan anteeksi. Pysyvää Pyhän Hengen kieltämistä ei voi antaa anteeksi.

Epistola

(2. Tim. 1: 8 – 18)

”Poikani Timoteus, älä siis häpeä todistaa Herrastamme äläkä häpeä minua, joka olen hänen takiaan vangittuna, vaan kärsi sinäkin vaivaa evankeliumin vuoksi. Siihen saat voimaa Jumalalta. Hän on meidät pelastanut ja kutsunut pyhällä kutsullaan, ei meidän tekojemme perusteella vaan oman päätöksensä ja armonsa mukaisesti, jonka hän jo ennen aikojen alkua soi meille antamalla meille Kristuksen Jeesuksen ja joka nyt on tullut julki, kun meidän Vapahtajamme, Kristus Jeesus, on ilmestynyt. Hän on kukistanut kuoleman ja tuonut valoon elämän ja katoamattomuuden lähettämällä maailmaan evankeliumin. Sen kuuluttajaksi, apostoliksi ja opettajaksi minut on asetettu. Siksi minä saan kärsiä tätä kaikkea. En silti häpeä, sillä tiedän, keneen uskon, ja olen varma siitä, että hän kykenee varjelemaan sen, mikä on minun haltuuni uskottu, aina tulemisensa päivään asti. Pidä esikuvanasi niitä terveitä opetuksia, jotka olet minulta kuullut, ja säilytä se usko ja rakkaus, jonka Kristus Jeesus saa aikaan. Pidä meissä asuvan Pyhän Hengen avulla tallessa se hyvä, mikä on uskottu haltuusi. Niin kuin tiedät, Aasian maakunnassa kaikki ovat luopuneet minusta, heidän joukossaan Fygelos ja Hermogenes. Herra osoittakoon laupeutta Onesiforoksen perheelle, koska hän on usein minua rohkaissut eikä ole hävennyt minua, vaikka olen vankina. Roomaan tultuaan hän päinvastoin ryhtyi tarmokkaasti etsimään, kunnes löysi minut. Osoittakoon Herra hänelle laupeutta tulemisensa päivänä! Ja kuinka paljon hän auttoi minua Efesoksessa, sen tiedät sinä parhaiten.”

”Älä siis häpeä todistaa Herrastamme äläkä häpeä minua” antaa Timoteuksen toiminnan esikuvaksi Paavalin toiminnan ”todistaa Herrasta”. Tässä Paavali rohkaisee Timoteusta kohtaamaan samoja kärsimyksiä, kuin Paavali itse oli kokenut evankeliumin julistamisen tähden.

”Hän on meidät pelastanut” viittaa tapahtumana Kristuksen kuolemaan. Yleensä Paavali näkee pelastuksen tulevana tapahtumana. Meitä ei pelasta meidän omat tekomme, vaan Jumala ”antamalla meille Kristuksen Jeesuksen”. Jumalan armo ja rakkaus mahdollistavat pelastuksen. Päätös Kristuksen pelastavasta toiminnasta oli tehty ”jo ennen aikojen alkua”.

”Hän on kukistanut kuoleman” vastaa ortodoksisen kirkon pääsiäistöroparin sanomaa. Se pitänee ymmärtää ehdollisena, sikäli kuin ihminen vastaanottaa Kristuksen. Lähetyskirjeessään korinttolaisille Paavali kirjoittaa: ”Vihollisista viimeisenä kukistetaan kuolema” (1. Kor. 15: 26), joka selkeästi viittaa viimeisiin aikoihin. Paavali on asetettu kuuluttamaan evankeliumia. ”Minun haltuuni on uskottu” merkitsee talletusta, jonka Paavalin pitää säilyttää ja siirtää eteenpäin. Se tarkoittaa oikeaa opetusta.

Tässä kohdassa on myös mahdollisuus ajatella toisella tavalla. ”Sillä tiedän, keneen uskon” voi tarkoittaa, että Paavali uskoo Timoteukseen ja tämän tekstin myöhempään lukijaan. Teksti: ”hän kykenee varjelemaan sen, mikä on minun haltuuni uskottu” voidaan ymmärtää myös muodossa ”minkä minä olen uskonut hänen haltuunsa”. Tulemisensa päivä tarkoittaa Kristuksen toista tulemistä.

Apostolisten isien kirjoitusten joukossa on myös Barnabaan kirje. Todennäköisesti se ei ole apostoli Barnabaan kirjoittama. Teksti on kuitenkin varhainen kristillinen kirjoitus, nähtävästi kirjoitettu heti toisen vuosisadan alkupuolella ja varhaiskirkon arvostama. Siinä kirjoitetaan seuraavasti: ”Ja kun hänen (Jeesuksen) kerran täytyi ilmaantua lihassa, jotta hän kukistaisi kuoleman ja antaisi näytteen ylösnousemuksesta, hän alistui siihen. Toisaalta hän teki sen täyttääkseen isille annetun lupauksen, toisaalta valmistamalla itse itselleen uuden kansan osoittaakseen vielä maan päällä ollessaan, että hän itse pantuaan toimeen ylösnousemuksen, tulee toimittamaan tuomion” (5: 6 – 7).

Timoteuksen tulee säilyttää Paavalin hänelle antama terve opetus ja myös Kristuksen antama usko ja rakkaus. Tämän opetuksen Paavali antoi Timoteukselle suullisesti. Tämä opetus tulee Jeesukselta Kristukselta ja sen pitämisessä auttaa Timoteuksessa oleva Pyhä Henki.

Paavali kirjoittaa ”Aasian maakunnassa kaikkien luopuneen” hänestä. Aasian maakunta tarkoittaa Rooman provinssia, Vähä-Aasiaa. Nimeltä hän mainitsee Fygeloksen ja Hermogeneksen. Muualla Uudessa testamentissa heitä ei mainita. Myönteisenä henkilönä Paavali mainitsee perheellisen Onesiforoksen. Tämä oli etsinyt käsiinsä Paavalin, kun Paavali oli ollut siellä vangittuna. ”Osoittakoon Herra hänelle laupeutta tulemisensa päivänä” voi tarkoittaa, että Onesiforos oli jo kuollut Paavalin kirjoittaessa tätä tekstiä. Tämä on esimerkki siitä, että jo varhainen kirkko rukoili kuolleiden puolesta.

Tekstimme viimeisessä jakeessa on nykyisessä suomennoksessa vain yhden kerran sana Herra. Alkuperäistekstissä ja vanhassa suomennoksessa on kaksi kertaa sana Herra (Suokoon Herra, että hän löytää laupeuden Herran tykönä sinä päivänä). Ensimmäinen sana Herra tarkoittaa Kristusta. Toinen Herra tarkoittaa Jumalaa.

Pyhittäjämarttyyrin juhlan evankeliumi

(*Mark. 8: 34 – 9: 1*)

”Herra sanoi: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua. Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava. Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa? Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin? Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee Isänsä kirkkaudessa pyhien enkelien kanssa.” Hän sanoi vielä: ”Totisesti: tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.”

Sama teksti on Matteuksella (Matt. 16: 24 – 28) sekä Luukkaalla (Luuk. 9: 23 – 27).

Ennen tätä kertomusta Jeesus oli selittänyt opetuslapsilleen tulevasta kärsimisestään, kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan. Tällöin Pietari ymmärtämättömyydessään nuhteli Jeesusta tällaisesta opetuksesta. Jeesus vastasi Pietarille, että tämän ajatukset eivät ole Jumalasta, Hän jopa nimittää Pietaria Saatanaksi. Nyt Markus kertoo, kuinka Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa kertoakseen mitä merkitsi seurata Häntä. Kuulijoiden runsaslukuisuus tarkoittaa, että tämä puhe on tarkoitettu kaikille (myös meille). Samalla on muistettava, että Pietari oli edellä nuhdellut Jeesusta siitä, että Jeesus oli puhunut opetuslapsille tulevasta kuolemastaan. Näin Jeesuksen sanat oli erityisesti osoitettu Pietarille.

Ristin kantaminen oli asia, minkä juutalaiset tiesivät. Se oli Rooman vallan äärimmäinen keino hallita valloitetujen alueiden kansoja. Siinä rikollinen kanto tuli tulevan ristinsä poikkipuun sille paikalle, missä hänet ristiinnaulittiin. Voi olla, että Jeesus tällä esimerkillä tarkoitti sitä, että Hänen seuraajiensa oli alistuttava Jumalan tahtoon samalla tavoin, kuin ristiinnaulittava joutui alistumaan kuolemantuomion toteuttamiseen. Emme tiedä, tarkoittiko Jeesus puheensa tällä kohdalla omaa ristiinnaulitsemistaan. Varhainen kirkko varmasti ymmärsi tämän tekstin Jeesuksen kuolema mielessään.

Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että tässä yhteydessä ei puhuttu vain mahdollisesta kuolemasta. Pelkkä kuolema ei ketään pelasta. Kristuksen seuraaminen merkitsee ihmisen elämässä oikeaa toimintaa, oikeaa elämäntapaa. Kärsimys ei ole kristitylle rangaistus vaan se merkitsee langenneen maailman voittamista Jumalan valtakunnan vuoksi. Se on langenneen ihmisen himojen ja halujen ristiinnaulitsemista (Gal. 5: 24). Siihen kuuluu lähimmäisen rakastaminen ja oman itsekkyyden kieltäminen.

”Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava.” Markus poikkeaa muista siinä, että hän mainitsee myös evankeliumin tässä yhteydessä. Evankeliumi ei merkitse tässä kirjaa, vaan ilosanomaa tai hyvää uutista Jeesuksesta tai Jeesusta itseään.

Jumala on elämä. Oleminen Jumalan yhteydessä merkitsee todellista elämää. Elämän kadottaminen merkitsee, että ihminen menettää yhteytensä Jumalaan. Kadotus on oikea sana tässä yhteydessä. Usein se korvataan sanalla helvetti. Helvetti oli aikanaan Jerusalemin kaupungin kaatopaikka, jonne hylättiin tarpeeton tavara, Helvetin lieskat kertoivat jätteiden polttamisesta. Ihminen omilla valinnoillaan tässä elämässä valitsee oman paikkansa tulevaisuudessa. Tätä valintaa Jumala kunnioittaa. Katumus on meille annettu mahdollisuus palata takaisin Jumalan yhteyteen. Katumus on mahdollista vain tämän elämän aikana. Tulevassa maailmassa se ei enää ole mahdollista.

”Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin?” Sana, mikä on käännetty sanalla sielu, voidaan kääntää myös sanoilla henki tai elämä. Se voidaan ymmärtää merkityksessä ”todellinen itse”, siis se, joka tuntee ja ajattelee. Seuratessaan Jeesusta ihminen tulee todelliseksi itsekseen. Maallinen valta tai rikkaus ei voi lunastaa ihmisen langennutta sielua tai olla hyödyksi tulevassa elämässä.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä on Ihmisen Poika häpeävä.” Jotkut tutkijat näkevät tässä lauseessa eron maan päällä toimivan Jeesuksen (minua ja minun sanojani) sekä Ihmisen Pojan välillä. Varhainen kirkko näki tämän eron. Näyttää siltä, että maanpäällinen Jeesus ilmaisee itsensä viimeisellä tuomiolla Jumalan edessä olevana asianajajana tai syyttäjänä, joka toimii sen mukaan, miten Hänen opetukseensa vastattiin.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua” merkitsee Kristuksen Jumaluuden kieltämistä. Me emme saa kieltää Kristusta, sillä jos Häntä ei ole meidän suomme todistuksella olemassa, niin silloin Hän ei meitä pelastanut. Kirkon ohje on: kuolemaa ei saa etsiä, mutta Kristusta ei saa kieltää.

”Tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.” Teksti edellyttää, että Jumalan valtakunnan tullessa elossa on vielä osa kuulijoista. Jumalan valtakunnan tuleminen voi merkitä aikojen lopussa tapahtuvaa Kristuksen toista tulemistä ja valtakunnan lopullista perustamista. Sillä voidaan myös viitata Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Kaikkein todennäköisintä on, että Jeesus viittasi tulevaan kirkastumiseensa, jossa kolme Hänen opetuslastaan jo kokivat Jumalan valtakunnan. Tämä

on luonnollisin selitys. Seuraava kertomus meidän tämännäiväisen tekstimme jälkeen on kertomus Kristuksen kirkastumisesta. Kirkko yhdistää kaikki nämä selitykset todeten, että kyse on niistä, jotka kaikissa sukupolvissa kokevat Jumalan valtakunnan läsnäolon.